

Tana Arbeiderparti

Kommunevalgprogram 2019-2023

TANA – DEN SKAPENDE KOMMUNEN

Tana har et godt utgangspunkt for framtiden. Vi har engasjerte innbyggere, rike naturressurser, en veldrevet kommune og et oppegående næringsliv.

Tana har imidlertid behov for flere innbyggere. Per 2018 har kommunen 2 922 innbyggere. I følge befolkningsframskrivningene til Statistisk sentralbyrå vil Tana ha 323 færre innbyggere når vi kommer til 2040. Mens landet som sådan forventes å ha en befolkningsvekst på over 14 prosent, forventes en befolkningsnedgang på 11 prosent i Tana. Det forventes dessuten at befolkningen vil være eldre enn i dag. Samtidig er det viktig å understreke at tallene ikke er en spådom som automatisk vil gå i oppfyllelse.

Tana har flere bransjer som er i vekst, og det skjer mange nyetableringer. En styrke ved kommunen vår er at vi har bedrifter innen mange ulike næringer, fra primærnæringer og bergverk til bygg, anlegg og logistikk. Til tross for at Tana de siste 30 årene har mistet mange viktige offentlige arbeidsplasser har innbyggertallet holdt seg relativt stabilt. Det viser hvilken kraft tanasamfunnet har.

Befolkningsutviklingen er avhengig av politiske veivalg lokalt og nasjonalt. For Tana AP vil derfor hovedoppgaven i årene framover være å legge til rette for vekst og utvikling, for å opprettholde innbyggertallet på 2018-nivå og legge til rette for at barnefamilier og yngre mennesker velger å etablere seg i kommunen vår.

Vår visjon er at Tana skal være et skapende samfunn

Jobb nr 1: Å skape nye arbeidsplasser

Tana Arbeiderparti skal føre en aktiv næringspolitikk, og legge til rette for nye arbeidsplasser i hele kommunen. Kommunens rike naturressurser skal utnyttes med sikte på størst mulig lokal verdiskaping, lønnsomme arbeidsplasser og levende lokalsamfunn. Vi vil satse særskilt der vi har spesielt gode forutsetninger for å lykkes. Vi vil utvikle nye næringer og bedrifter samtidig som vi tar vare på det som gjør Tana unikt; lokalbefolkningens tilgang til jakt, fiske og gode naturopplevelser, og et hverdagsliv med lave skuldre og tid til andre ting enn jobb og plikter.

Vi vil satse særskilt på mat, opplevelser og Tana bru som logistikknutepunkt.

Tana Arbeiderparti ønsker å bidra til at den eksisterende bergverksindustrien kan videreutvikle seg i Tana. Dette må gjøres i samarbeid mellom kommunen, næringen, reindrifta og andre brukere av naturen.

Mat

Landbruk, reindrift og fiske er viktige næringer i Tana, som gjør at svært mye mat produseres her. I tillegg har Tana store mengder bær, vilt og planter som i liten grad er utnyttet for å skape sysselsetting.

Landbruk

Tana kommune er med sine 4100 kvadratkilometer på størrelse med Østfold. Kommunen ligger på 70 gr nord og har et subarktisk klima, med korte, relativt varme og tørre somre. Store dyrkingsarealer godt egnet for mekanisert drift skaper grunnlag for landbruk både i små og større skala. Godt beiteland gir mulighet for sauehold. Kombinert med fjordfiske, laks i elv og sjø, samt bjørkeskog og utmarksgoder, har bønder og bygdefolk forøvrig alltid hatt et gode forhold for økonomisk utkomme og bidrag til husholdningen.

Tana er den mest landbruksdominerte kommunen i Finnmark. Bøndene produserer melk, sauekjøtt og storfekjøtt gjennom egne salgsorganisasjoner TINE og Nortura. Ved meierianlegget i Tana lages spesialprodukter som selges over hele landet.

Tana har 63 gårdsbruk med husdyr. Jordbruksarealet i drift var i 2016 25564 dekar. Det tilsvarer ca 1/4 av dyrket areal i Finnmark og har økt med vel 800 dekar siden 2006. Over halvparten av arealet i kommunen drives på leiebasis. Usikkerhet om arealene fører til ekstensiv drift og lavere avlinger. Det er dårlig ressursutnytting. Enkelte år må bønder kjøpe tilleggsfor. Det svekker økonomien.

På 22 bruk drives melkeproduksjon. Disse bruk krever både store areal og kapital til drift og fornyelse. Brukene har kvoter over 200 tusen liter, men sliter med mye leiejord og lav egenkapital.

Det foregår en spesialisering innen kjøttproduksjon på storfe. Økte slaktevekter og mindre kalveslakting har gitt bedre økonomi og ressursutnyttelse.

Tana har 25 sauebruk. Det har de siste ti årene vært en nedgang i antall bruk, men en økning i antall sau per bruk. Den vanskelige markedssituasjon har ført til prisnedgang og svekket lønnsomhet, som igjen har svekket investeringsevnen. . I tillegg har mange sauebønder hatt problemer med rovdyr. Dette er beklagelig fordi Tana har flinke bønder, gode beiteområder og høy kvalitet på lammekjøtt. Småskala produksjon på gårdene med lokale spesialiteter har lite omfang. Potensialet for mer lokalmat er absolutt tilstede.

Den politiske situasjonen skaper utrygghet i distriktsjordbruket. Sentralisering av produsentmiljø og svekket beskyttelse mot import, presser priser og forstyrrer balansen i markedet. Dette er forhold som særlig utfordrer distriktsjordbruket.

Tana Arbeiderparti vil :

- bidra til å opprettholde melkeproduksjonen i Tana minst på dagens nivå
- bidra til økt produksjon av saue- og storfekjøtt, gitt at markedet tillater det.
-
- Legge til rette for at sauebønder kan ha inngjerde beiteområder, dette må ses i sammenheng med reindriftas behov for beitearealer.
- ha båndtvang i beiteområder der det er sau på beite.
- jobbe for økt mangfold og større tilbud av lokale matprodukter både for salg lokalt og innen reiseliv
- gjennomføre en lokal jordreform for å bidra til at andelen leiejord går ned.
- gjennom makeskifter, sammenslåinger og fradeling skape en mer rasjonell drift av jordbruksarealer
- medvirke til at Finnmarkseiendommen i sin forvaltning sikrer aktive bruk tilgjengelige arealer
- bruke jordlovens bestemmelser aktivt for å sikre at jordbruksarealer holdes i hevd
- øke bevilgningene til vedlikehold av jordbruksveier inklusive bruer og stikkrenner
- øke avsetningen til primærnæringsfondet
- jobbe for at flere tanaungdom velger en fremtid i landbruket
- at flere lærlingeplasser blir tilgjengelig på gårdsbruk i Tana
- bidra til at det skapes trygghet for saueholdet med lave tapstall i beitesesongen.
- videreføre ordningen med skadefellingslag
- få opprettet en partnerskapsavtale med Tana videregående skole med vekt på kompetanseheving, nyskaping og rekruttering.
- bidra til å sikre fagmiljøet som yter tjenester til landbruket både innad i kommunen og rådgivningstjenesten forøvrig.
- at kommunen utformer en langtidsplan 2020 - 2030 for jordbruket som rulleres hvert annet år.
- at brakklagte jordbruksområder må tas i bruk

Reindrift

Reindrifta gir et vesentlig bidrag til sysselsettingen i Tana, i tillegg til at næringa er viktig for å ivareta samisk språk og tradisjonell kunnskap.

Tana Arbeiderparti vil:

- legge til rette for tilgjengelige arealer til beiting, flytting og kalving
- sette opp sperregjerde for å sikre beitene til reinbeitedistriktene i Tana
- sikre reindrifta tilgang til primærnæringsfondet
- holde rovdyrbestanden i sjakk

Fjord og fiske

Tanafjorden representerer store ressurser. Arbeiderpartiets holdning er at disse ressursene tilhører fellesskapet, og skal forvaltes i evighetens perspektiv. For oss danner alderstids bruk og urfolksretten grunnlaget for befolkningens rett til å drive fiske. Det vil si at folk skal ha rett

til å drive et tradisjonelt fiske, uten å være nødt til å kjøpe slike rettigheter. Forvaltningen av fjorden skal gi grunnlag for sterke fiskestammer, lokal verdiskaping og bosetting ved fjord og kyst.

Tana Arbeiderparti vil:

- Jobbe for at åpen gruppe har tilstrekkelig kvotegrunnlag til at man kan livnære seg av å fiske i denne gruppa
- Jobbe for å rekruttere flere fiskere til både gruppe I og II
- Gå imot strukturkvoter for gruppen under 11 meter
- Sikre at de som er reelt plaget av kongekrabben har førsteretten til å høste av den
- Forbeholde Tanafjorden for den minste flåten
- Gjøre nødvendige oppgraderinger av fiskerihavneanleggene, og etablere liggeplasser for fiskefartøy også i Austertana
- Sikre helårig mottak av hvitfisk, samt legge til rette for videreforedling.
- Videreføre sjølaksefisket på et nivå som gjør at det fortsatt kan være en del av næringsgrunnlaget for lokalbefolkningen
- At et framtidig rekefiske skjer ved bruk av teiner
- Utforske mulighetene for ny næringsvirksomhet knyttet til fjorden
- Sikre arealer til fiskerirelatert næringsutvikling

Opplevelser

Tana Arbeiderparti vil satse på reiseliv. Vi vil legge til rette for helårsturisme og nye bedrifter innen kulturnæringene.

Tana Arbeiderparti vil:

- Sette i gang et arbeid med å utvikle Tana som reisemål i tett samarbeid med bedriftene
- Legge til rette for fugleturisme, blant annet fugletitter fasiliteter.
- Iverksette en egen satsing på kulturnæringene.

Videreutvikle Tana som knutepunkt

Tana bru er sentralt plassert i Øst-Finnmark, og har de siste årene blitt et logistikknutepunkt. Det er viktig å utnytte mulighetene beliggenheten gir, og legge til rette for aktivitet og nye arbeidsplasser.

Bygdene er det som gir Tana særpreg. For mange gir det frihet å kunne bo for seg selv. Tana AP ønsker levende bygder.

Tana Arbeiderparti vil:

- være i forkant med å regulere nærings- og boligtomter i Tana bru
- markedsføre Tana som etableringssted
- tilby tilrettelagt studier og kurs etter næringslivets behov gjennom studiesenteret

- gjøre det enklere å få boligtomter utenfor sentrum og utenfor allerede etablerte boligfelt.
- ta i bruk mulighetene digitaliseringen gir for å skape nye arbeidsplasser
- arbeide for gang- og sykkelsti mellom Tana bru og Skiippagurra
- arbeide for at opprustingen av fylkesvei 98 mellom Smalfjord og Ifjordfjellet fullføres
- videreføre arbeidet for bedre bredbåndsdekning i kommunen

Grunder i Tana

Tana har mange dyktige etablerere som har lyktes godt med sine bedrifter. Dersom vi skal få til vekst, så er vi avhengige av at nye generasjoner skaper arbeidsplass til seg selv og andre

Tana Arbeiderparti vil:

- ønske potensielle grunderne hjertelig velkommen!
- Arbeide for å forbedre oppstartbedriftenes tilgang til kapital i oppstartperioden og for jobbe systematisk med å bruke mulighetene som finnes i det næringsrettede virkemiddelapparatet
- legge til rette for at bedrifter kan leie rimelige kontorer og infrastruktur i næringshagen i oppstartsfasen
- koble bedrifter og investorer
-

Helse og omsorg

Arbeiderpartiets mål er et samfunn som fremmer god helse for alle, forebygger sykdom, utjevner sosiale forskjeller og gir alle barn og unge en god start i livet. Hver av oss skal ha muligheten til å leve gode liv, i små og store fellesskap.

Nøkkelen til god helse er forebygging og tidlig innsats. Pasientens behov må stå i sentrum for planlegging, organisering og oppbygging av tjenestene. Velfungerende samarbeid mellom alle deler av helsetjenesten er avgjørende for å få til dette.

Psykiske helseplager blant barn og unge er dessverre et økende problem. Når vi også vet at de fleste diagnosene oppstår før voksen alder og at tidlig hjelp og forebygging har stor helseeffekt, er det viktig at kompetansen innen helse og omsorgstjenestene til unge styrkes. Vi mener at samarbeid mellom helsetjenesten, skole, kulturskole, arbeidsgivere og frivillige er en forutsetning for å lykkes

Vi vil satse på å øke kompetansen hos de ansatte som jobber med rehabilitering av pasienter som er utskrevet fra spesialisthelsetjenesten.

For å løse fremtidige behov kan det være nødvendig med tett interkommunalt samarbeid, Tana kommune skal være en pådriver for slikt samarbeid, og Tana kommune skal stille opp som vertskommune dersom det er behov for dette.

Tana Arbeiderparti vil:

- få på plass en kompetanse- og rekrutteringsplan innen pleie og omsorg.

- sikre at vi har kreftsykepleier.
- investere i bedre kompetanse på lindrende behandling og diabetes.
- sikre at vi har demenskoordinator.
- jobbe for å styrke dagaktivitetstilbudet til hjemmeboende eldre og rusavhengige.
- vi vil utrede muligheten for økt grunnbemanning innenfor hele helse og omsorgssektoren. Vi ser at økt grunnbemanning vil kunne ha positive virkninger, blant annet i form av lavere sykefravær, økt kvalitet på tjenester og mer stabile arbeidsforhold for våre ansatte.
- satse på at det etableres flere interkommunale helse og omsorgstjenester.
- jobbe for at det etableres kommunal ergoterapitjeneste.
- sikre god og kompetent skolehelsetjeneste, der fagfolk innen psykisk helse også deltar i klasserommene.
- styrke tilbudet innen psykisk helse, spesielt rettet mot unge.
- økt brukermedvirkning er et uttalt mål for Arbeiderpartiets helse- og omsorgspolitik. Vi vil opprette brukerutvalg som skal være et rådgivende organ for både politisk og administrativt nivå innen helse og omsorgssektoren.
- det skal gis tilbud om samiskopplæring til kommunens ansatte .
- videreføre frisklivssentralen og andre folkehelseprosjekter og -tiltak i kommende periode.
- jobbe for å styrke og utvikle DPS i Tana.
- øke andelen praksis- og lærlingeplasser innen helse og omsorgsfaget.

se på muligheten for å gjenopprette en møteplass for personer med rusproblemer

Skole og oppvekst

Våre barn og unge er Tanas fremtid.

En god oppvekst og et godt læringsmiljø er den viktigste investeringen vi gjør for framtida. Vårt mål er at den hverdagen barn og unge har i barnehage, skole og fritidsaktiviteter skal gi trygghet, mestring og tilhørighet til Tana.

Trygghet i hverdagen

Våre barn og unge skal ha et trygt og godt oppvekst – og læringsmiljø. Et trygt og godt skolemiljø er viktig i et helsefremmende perspektiv.

Alle skal ha mulighet til å utvikle sine evner og ressurser, ut fra sine egne forutsetninger, og på den måten bli gode bidragsytere til vårt allsidige Tana. Tana Arbeiderparti skal jobbe for at alle opplæringsinstitusjonene og deres støttemiljøer har nødvendig verktøy og kompetanse for å lykkes.

Lik rett til skole og utdanning på tilpasset den enkelte elev er avgjørende for å sikre sosial utjevning og like muligheter i livet.

Tidlig innsats

Tana Arbeiderparti vil fortsette jobben med å videreutvikle innhold og pedagogikk i barnehagene og skolene våre. Vi skal ha et sterkt fokus på praktiske aktiviteter og læring i

både skoler og barnehager. Vi vil delta i prosjekt og felles arenaer for barnehager, i tett samarbeid med skolene, for å lette overgangen fra barnehage til grunnskole, og fra grunnskole til videregående skole.

I barnehagene og skolene skal Tana kommune aktivt søke deltakelse i relevante utviklingsprosjekt. Vi skal jobbe videre med utviklingsplanene for skolene og søke å rette undervisningen mot mer en mer praktisk tilnærming og økt bruk av konkretiseringsmateriell.

Digitale ferdigheter

Skolene må holde tritt med den teknologiske utviklingen, og rette undervisningsmetodene etter dette. For å forberede elevene våre til morgendagens arbeidsliv er det viktig at skolene aktivt bruker prosjektbaserte arbeidsmetoder med høy grad av elevdeltakelse og påvirkning i undervisningen.

Tana Arbeiderparti vil satse på digital kompetanse, også innen spesialpedagogikk. Med et økt fokus på hvordan vi underviser i skolene tror vi at skolene bedre vil kunne differensiere og tilrettelegge undervisningen til hver enkelt elev. Dette skal vi gjøre ved å bruke de midlene som Utdanningsdirektoratet har tilgjengelig. Det er viktig at dette prioriteres av kommunen i årene disse tilbudene er tilgjengelig. Dette kommer i tillegg til å styrke fagkunnskapene innen matematikk, norsk og engelsk.

Tana Arbeiderparti vil videreføre bygdeskolene så fremt det er økonomisk og faglig forsvarlig, og elevgrunnlaget er tilstede.

Et løft for samisk som andrespråk

Tana Arbeiderparti vil vektlegge tospråklighet sterkere både i barnehage og skole. Vi vil videreutvikle kompetansen vi har hos de ansatte. Tana Arbeiderparti vil jobbe for å få en kommunal samiskspråklig barnehage.

Tana Arbeiderparti vil jobbe for å sikre at kommunen tilbyr nettundervisning i samisk.

Mange av elevene slutter med samisk som andrespråk i løpet av skoleløpet. Vårt mål er at flere fullfører grunnskolen med samisk som andrespråk. Derfor må samisk som andrespråk ha et spesielt fokus i kommende kommunevalgperiode. Timetallet skal økes fra to undervisningstimer per uke til tre, og vi vil jobbe for å øke tilgangen på lærebokmateriell og digitale lærerressurser. Undervisningen må organiseres slik at elevene får samiskundervisning på sitt nivå, og at en sikrer progresjon i undervisningen. Det er derfor viktig at samisktimene spres utover skoleuka. Vi vil jobbe for å få til en samiskspråklig lekearena om sommeren..

Samarbeid med andre gode krefter

Vi vil at kommunen skal videreføre samarbeidet med Tana Montessoriskole og de samiskspråklige private barnehagene.

Tana Arbeiderparti vil prioritere LOS-prosjektet som Tana kommune deltar i, slik at overgangen mellom grunnskole og videregående skole lettes.

Arbeiderpartiet har som mål at alle som går ut av grunnskolen i Tana gjennomfører videregående opplæring. Grunnlaget for dette legger vi i barnehagen og grunnskolen. Vi ønsker at flere skal ha muligheten til å ta videregående skole i Tana. Tana Arbeiderparti ønsker å samarbeide med Finnmark fylkeskommune, både for å bevare og videreutvikle Tana Videregående skole og LOSA. Tana Arbeiderparti ønsker et tettere samarbeid med Tana videregående skole for å utvikle skolen, for eksempel ved å etablere et kompetansemiljø for videreforedling av mat basert på lokale råvarer.

Tana kommune skal være en fremtidsrettet kommune, og derfor er det viktig at vi satser på å utdanne egne innbyggere til det lokale arbeidsmarkedet.

Tana Arbeiderparti vil:

- - videreutvikle Tana videregående skole og etablere et kompetansemiljø for videreforedling av mat.
- - videreutvikle og beholde LOSA.
- - utvikle opplæring- og utdanningstilbudene på Kunnskapens hus
- - få på plass en kompetanse- og rekrutteringsplan for de ansatte i barnehagene og skolen
- - gjennomføre et løft for samisk som andrespråk
- - barn med spesielle behov skal undervises av spesialpedagoger
- - ansatte i barnehager skal ha utdanning eller få tilbud om utdanning
- - støtte opp om ungdomsrådet.
- - jobbe for flere nærmiljøanlegg, lekeplasser og ballbinger.
- - støtte opp om «Ung jobb»
- - samarbeide med Digforsk i Tana
- - klassesaker skal organiseres slik at alle kan være med.
- - ha et feriefond for funksjonshemmede barn
- - styrke rådgivningstjenesten, og samarbeidet mellom skole og næringsliv.
- - mer fysisk aktivitet på alle skoler og barnehager.
- - forebygge mobbing i skoler, barnehager og på arbeidsplasser og delta i eksterne prosjekt knyttet til dette.
- - jobbe for å få flere yrkesgrupper inn i skolene, blant annet miljøterapeuter/miljøarbeidere på hver skole
- - mer praktisk rettet skole med mer bruk av konkretiseringsmateriell
- - utvikle de digitale ferdighetene blant de ansatte i barnehagene og på skolene og ha utstyr som sikrer tidsriktig undervisning
- - utdanne og rekruttere spesialpedagoger til skoler og barnehager

Tana kommune som arbeidsgiver

Den viktigste ressursen i de kommunale tjenestene er menneskene som jobber der. Det vil i årene som kommer være hard konkurranse for å få rekruttert nok ansatte. Et godt partssamarbeid lokalt er viktig for kvaliteten i skole, omsorg og helse. Vi vil som

arbeidsgivere motarbeide en utvikling mot mer midlertidighet og en løsere tilknytning til arbeidslivet. Heltidsstillinger og faste ansettelser er avgjørende for å rekruttere nok ansatte med riktig kompetanse. Vi vil bruke trepartssamarbeidet for å holde sykefraværet lavt.

Vi ønsker en kultur for hele tiden å tenke fornyelse og forbedringer. Vi ønsker at Tana kommune skal være en lærende organisasjon hvor de ansatte holder seg faglig oppdatert ved at refleksjon over egen praksis er en naturlig del av arbeidshverdagen, og gjennom påfyll av kompetanse. Vi ønsker et tettere samarbeid med aktuelle forsknings- og utviklingsmiljø for å få til dette, og vi vil lære av andre kommuner og bruke «beste praksis» der vi kan.

Å ta inn lærlinger og studenter i praksis er avgjørende for å utdanne framtidens arbeidskraft, og for å sikre kontakt med utdanningsinstitusjonene.

Tana Arbeiderparti vil:

- legge til rette for at ansatte får reell mulighet til å forbedre de kommunale tjenestene
- lage kompetanseplaner som dekker alle virksomheter i kommunen
- alle ansatte uten fullført videregående skal få tilbud om å fullføre et videregående løp i kombinasjon med arbeid, og gjennomføringen og opplæringen må være fastsatt i kompetanseplanen for den enkelte
- norsk og samisk er arbeidsspråket i alle kommunale tjenester, og det skal gis språkopplæring til ansatte som har behov for det
- gi de ansatte mulighet for etter- og videreutdanning og spesialisering på sitt fagfelt
- ha mål om seks lærlinger i Tana kommune
- stille praksisplasser til disposisjon for utdanninger som er relevante for kommunen
- stimulere til at studenter skriver masteroppgaver som er relevante for Tana
- det skal være tydelig for alle kommunalt ansatte hvordan de kan varsle alvorlige feil eller mangler ved sin arbeidsplass
- Tana kommune skal ha gode systemer for internkontroll.

Kultur og idrett

Tana kommune har en kulturskole vi kan være stolte av. Svært mange av kommunens barn og unge er tilknyttet denne. Tana Arbeiderparti vil sikre fremtidig drift av Tana kulturskole. Kulturskolen bør fortsette å ha et bredt spekter av aktiviteter, der det er helt naturlig at det flerkulturelle Tanasamfunnet gjenspeiles.

Tana kommune har satset stort på infrastruktur for idrett og fysisk aktivitet. Kommunen har et mangfoldig og aktivt idrettsmiljø drevet av frivillige organisasjoner. Det er i kommende periode behov for å ivareta bruken av anleggene, ved å styrke tilgangen til dem og sikre vedlikehold av dem.

Tana Arbeiderparti vil også at ungdommen i Tana skal ha en fritidsklubb de kan benytte, og se på som et sikkert tilbud. Mestring og en følelse av at en er en del av et fellesskap, er noen av de viktigste faktorene i barn og unges hverdag.

Gjennom deltakelse i kulturskolen, idrettslag og aktiviteter i klubben vil de unge kunne ta del i dette felleskapet, som er viktig for å skape gode oppvekstmiljø. Kulturskolen, idretten og ungdomsklubben er også viktige da elevene i Tana er fordelt på mange skoler, slik at alle unge i Tana får et møtested.

Gruppen «eldre» blir stadig større og mer sammensatt. Mange har svært god helse og lever aktive liv, mens andre har behov for mer tilrettelegging. Tana Arbeiderparti skal føre en god eldrepolitikk som treffer alle eldre. Deltakelse, sosialt samvær og et aktivt liv kan forebygge ensomhet og sykdom. Vi vil legge til rette for gode kulturtilbud, digital kompetanse og mosjon for de eldre, samtidig som man stimulerer til at pensjonister bidrar som ressurspersoner i frivillig arbeid.

Tana Arbeiderparti vil:

- sikre gode tilbud ved kulturskolen og ungdomsklubben
- gi idretten gode betingelser
- at kommunen stiller med sekretariat til idrettsrådet
- at Sámi mánáid teáhter, samisk barneteater, styrkes
- satse på lavterskeltilbud innen fysisk aktivitet for barn og unge
- bidra til å fremme og gjøre tilgjengelig mer av vår lokale historie
- jobbe for å opprettholde det gode bibliotektilbudet vi har i Tana.
- at Tana kommune er en viktig bidragsyter til de ulike kulturarrangementene
- jobbe for å synliggjøre Tana museum og vår felles kulturarv
- arbeide for å få på plass en ny rentekompensasjonsordning for kirkebygg slik at det blir enklere for det kirkelige fellesrådet å etablere arbeidskirke i Tana bru
- legge til rette for et variert kultur- og trimtilbud som retter seg mot eldre.
- stimulere den frivillige innsatsen blant eldre og for eldre.
- legge til rette for at eldrerådet og de eldres organisasjoner gis gode arbeidsforhold.
- arbeide for at bestillingsskyssen (Flexx) beholdes og utvikles.

Natur, vassdrag og miljø

Det enestående naturmiljøet i Tana må forvaltes på en god og balansert måte slik at det tjener både nåværende og kommende generasjoner. Vår miljøpolitikk må bygge både på lokale hensyn og i den praktiske utforming også ha for øye at den skal bidra til en global målsetting om å redusere ytterligere oppvarming av atmosfæren, og derigjennom oppnå klimamålene.

Mulighet for høsting, fangst, innlandsfiske og rekreasjon er en viktig del av kulturen og livskvaliteten for folk i Tana. Dette må videreføres, og befolkningen må ha god tilgang til turstier, skiløyper, fiskeplasser og badeplasser ved elva. Utnyttelsen av naturgodene utenfor allfarvei nødvendiggjør bruken av motoriserte fremkomstmidler. En slik ferdsel må tillates, men foregå i kontrollerte former og med minst mulig skadevirkninger på natur og miljø. En ny form for motorisert aktivitet er bruken av vannscootere, hvor den borgerlige regjeringen har åpnet for frislepp. Dette har allerede skapt vanskeligheter for laksefisket i Tanavassdraget. Vi stiller oss sterkt tvilende til at trafikk med vannscootere er forenlig med å beskytte laksen i Tanaelva mot unødvendig støy og gyrosmitte.

Tana er en av de store utmarkskommunene i Finnmark, bl.a. gjelder det elgjakt og innlandsfiske. Inntektene går imidlertid i sin helhet til FeFo, og kommunen har heller ikke noe igjen for dette på annen måte. Slik kan det ikke fortsette. Tana Arbeiderparti er derfor positiv til rettsavklaringsprosessen som foregår i regi av Finnmarkskommisjonen, og ser frem til at dette arbeidet bidrar til en større lokal styring av bruken og inntektene fra utmarken. Uavhengig av det kan FeFo uansett ikke fortsette med en forvaltning av ikke minst elgstammen, uten noen form for kompensasjon til kommunens befolkning. FeFo bør derfor etablere et eget elgjaktsenter i kommunen, som skal arbeide med kunnskapsutvikling og tradisjonell kunnskap innen elgjakta. Et slikt senter kan dra stor nytte av det dyktige elgjegermiljøet vi har i kommunen.

FeFos frislepp av utlendingers innlandsfiske har ført til uholdbare tilstander i de beste fiskeområdene i kommunen. Det beste og mest effektive vil være at kommunen selv kan lage regler for utlendingenes fiske.

Oppføring av gammer har vært en del av den tradisjonelle utnyttelsen av naturgodene i alle deler av kommunene. Disse gammetradisjonene må videreføres.

Tana er også en stor hyttekommune. For å ivareta overordnede miljøhensyn er det naturlig at renovasjonen fra hytteeiendommer må komme inn i kontrollerte former. Renovasjonsavgifter på fritidseiendommer må derfor vurderes, slik at man finner frem til de mest hensiktsmessige løsninger innen avfallshåndteringen for alle i kommunen.

Et viktig miljøtiltak er kildesortering. En videreutvikling av kildesortering er også god samfunnsøkonomi, og må fortsette.

Tanaelva er i dag verdens viktigste vassdrag for den atlantiske laksen, og både må og skal være ren. Tana Arbeiderparti ser store økonomiske utfordringer i rensingen av avløpsvann, og stiller spørsmål ved om det er rettferdig at innbyggerne langs vassdraget alene, skal bære kostnadene ved slik rensing. Vi ser derfor behov for at sentrale myndigheter bidrar, og vil ta initiativ til et program for kloakkrensing, hvor finansieringen gjøres i fellesskap av kommunene og sentrale miljømyndigheter.

Laksebestandene i Tanaelva utgjør uvurderlige verdier for bosetting, næringsutvikling, lokal kultur og trivsel. Tanaelva er en av de siste elvene i Norge hvor man praktiserer næringsfiske og matauk for både lokalbefolkningen og tilreisende. En elv hvor alle har mulighet for å fiske laks uavhengig av inntekt. Ved reguleringer må det lokale fisket prioriteres.

Laksen må forvaltes på en bærekraftig måte som sikrer framtidige generasjoner tilgang til denne ressursen. Lokale interesser og kultur må ivaretas, gjennom en forvaltning hvor også tradisjonell kunnskap om laks og laksefiske står sentralt.

Tana Arbeiderparti aksepterer derfor ingen flere rettsovergrep fra sentrale myndigheter, slik man opplevde ved innføringen av den nyeste tanaavtalen, da de lokale rettighetshaveren ble satt helt utenfor ved de avsluttende forhandlingene. Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) representerer tanadalsbefolkningens laksefiskerettigheter, og er det organ som i hht. lov og forskrift skal forvalte laksen og laksefisket. Sentrale myndigheter må snarest tilbakeføre forvaltningen til TF.

Det må satses på trygge og tiltalende nærmiljø uten forurensning og forsøpling, der myke trafikanter kan ferdes trygt. Det bør også tilrettelegges for at tungtrafikk og turister har hensiktsmessige rasteplasser.

Tana Arbeiderparti vil:

Arbeide for å forby kjøring med vannscooter i Tanavassdraget

Jobbe for bedre merking av snøskuterløyper, barmarksløyper, turstier og skiløyper.

Jobbe for at FeFo må kompensere for de inntektene man fra utleie av utmarksressursene i Tana, og at regler for utmarksbruken ikke er til hinder for lokalbefolkningens tradisjonelle bruksutøvelse.

At sentrale myndigheter må akseptere at Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF) er det organ som forvalter laksen og laksefisket i vassdraget, og at også tradisjonell kunnskap må være en del av kunnskapsgrunnlaget for denne forvaltningen.

At kommunen skal være en pådriver for å få på plass hensiktsmessige rasteplassløsninger for både turister og trailere.

Intensivere arbeidet for å hindre at fiskesykdommer, fysiske inngrep eller forurensning forringe miljøtilstanden i Tanaelva.

At lokale tradisjoner knyttet til utmarksbruk og gamlebygging ivaretas i de kommunale prosessene

At laksesenteret Joddu blir et utstillingsvindu for de rike laksefisketradisjonene i Tanavassdraget.